

Postume promotie van Ferdinand Smit

door Koos van Dam

Kort nadat mijn vriend en collega Ferdinand Smit het manuscript van zijn proefschrift - na vele jaren hard werk - eindelijk had voltooid en vlak voordat hij zijn laatste reis begon, stuurde hij mij een e-mail: "Nog een laatste berichtje voordat ik vertrek. Het proefschrift is inmiddels naar de Commissie en ik heb gisteren een kopie naar jou in de koerier gedaan. Morgen ga ik naar Algerije / Mali, ik ben op 28 februari terug. Hartelijke groet, Ferdinand." Ferdinand is echter niet meer teruggekeerd, omdat hij op 26 februari in Mali, samen met twee vrienden, werd vermoord. Desondanks is zijn promotie postuum doorgegaan; als eerbetoon aan Ferdinand en als eerbetoon aan zijn levenswerk, dat zo zeer de moeite waard is.

Op 19 juni 2000 vond de promotie, zoals oorspronkelijk gepland, plaats aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Prof. Dr. Kees Versteegh trad op als promotor. Zelf gaf ik als co-promotor een toelichting in reactie op het commentaar van de promotiecommissie. De titel van het proefschrift, dat inmiddels ook in handelseditie is verschenen bij uitgeverij Bulaaq in Amsterdam, luidt: *The Battle for South Lebanon, The Radicalisation of Lebanon's Shi'ites 1982-1985*.

Het proefschrift is uiterst actueel, temeer daar het is verschenen op het moment dat Israël zich na vele jaren uit Libanon heeft teruggetrokken en er zich in de regio ook allerlei andere ingrijpende ontwikkelingen lijken voor te doen. Ferdinand's werk

heeft daardoor grote operationele waarde, niet alleen voor beleidsmakers van Buitenlandse Zaken en op de betreffende posten in het Midden-Oosten, maar ook voor velen daarbuiten.

Ik citeer uit de samenvatting: "De Israëlische invasie van 1982 leek Libanon te bevrijden van de gewapende Palestijnse aanwezigheid en genoot aanvankelijk aanzienlijke steun in Libanon. Over het geheel genomen hadden Israël en de sji'itische Amal-organisatie een gemeenschappelijke doel: een rustig Zuid-Libanon, zonder de aanwezigheid van gewapende Palestijnen. Aanvankelijk was Amal bereid in de invasie te berusten, ten einde een snelle

Israëlische aftocht te bewerkstelligen. Door een politiek te voeren waarbij Palestijnse groepen verdreven werden uit het zuiden en aanvallen op Israël voorkomen werden uit angst voor vergeldingsacties tegen burgers, leek Amal een potentiële

bondgenoot van Israël te zijn. Toen het echter duidelijk werd dat een snelle terugtocht niet verwacht kon worden, veranderde deze houding snel en grondig. De invasie van 1982 en de daarop volgende bezetting van Zuid-Libanon door Israël

droegen op twee manieren bij aan de radicalisering van de sji'ieten: direct, doordat er een klimaat van onderdrukking ontstond dat leidde tot een spiraal van geweld, en indirect, doordat Syrië gedwongen werd de weg te openen voor directe Iraanse interventie in Libanon. De harde hand waarmee de bezetting werd uitgevoerd, maakte het al snel onmogelijk voor Amal een overeenkomst

met Israël te sluiten, noch openlijk noch stilzwijgend.

Samenvattend kan gezegd worden dat de Iraanse revolutie de Libanese sji'ieten inspireerde en dat de Khomeinistische

ideologie al vóór 1982 enige invloed had in Libanon. Maar het waren de Israëlische invasie en de hardhandige bezetting die leidden tot de snelle radicalisering van een aanzienlijke groep binnen de sji'itische gemeenschap van Libanon. De spiraal van geweld die het gevolg was van de Israëlische bezetting bleek een belangrijker element te zijn in deze ontwikkeling dan de Iraanse steun voor de radicalen. Zonder Irans inspiratie en (financiële) ondersteuning en zonder Israëls kortzichtige interventie zou Hezbollah waarschijnlijk nooit een belangrijke factor in Libanon geworden zijn."

De promotiecommissie concludeerde terecht dat "sprake is van een degelijke en helder geschreven studie. Het belangrijkste en sterkste deel gaat over de periode 1982-1985, hetgeen niet toevallig is omdat dit de jaren zijn waarin Ferdinand geruime tijd als tolk en inlichtingenofficier in Libanon heeft gewerkt voor Dutchbatt van UNIFIL. Door zijn directe contacten en waarnemingen in het gebied beschikte Ferdinand over grote kennis terzake. Deze maakte het hem mogelijk om een gedetailleerde, analytische beschrijving te geven van belangrijke ontwikkelingen, die verstrekkende gevolgen zouden hebben."

